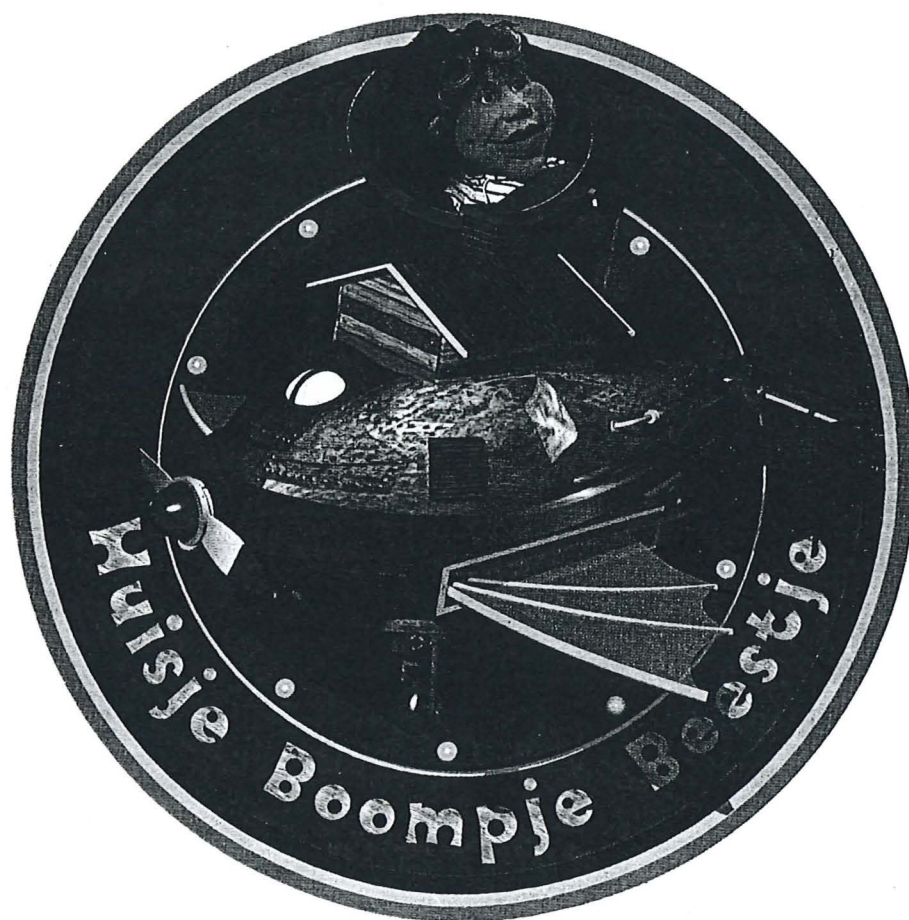

**Materiaalgebruik en didactische werkvormen
bij natuuronderwijs in
groep 3/4 van de basisschool**

BIJLAGEN

Oktober 1997
Marline Boer

476.511

BOER

8883-03
Geschrieben

476.511
BOER

Bijlagen

- I : Vragenlijst met kwantitatieve resultaten
- II : Antwoordcategorieën en resultaten behorend bij vraag 12
- III : Antwoordcategorieën en resultaten behorend bij vraag 23
- IV : Antwoordcategorieën en resultaten behorend bij vraag 26
- V : Antwoordcategorieën en resultaten behorend bij vraag 29
- VI : Antwoordcategorieën en resultaten behorend bij vraag 33
- VII : Antwoordcategorieën en resultaten behorend bij vraag 38
- VIII : Antwoordcategorieën en resultaten behorend bij vraag 41
- IX : Antwoordcategorieën en resultaten behorend bij vraag 42
- X : Antwoorden behorend bij vraag 46
- XI : Antwoorden behorend bij antwoordmogelijkheden "anders, nl.."
- XII : Kruistabellen en toetsen

BIJLAGE I

1. Algemene vragen voor leerkrachten van groep 3 en/of 4 van de basisschool

A) SCHOOL

1. Wat is de richting van de school?

- 16,1% ☐ Protestant-christelijk
42,9% ☐ Rooms-katholiek
28,6% ☐ Openbaar
12,5% ☐ anders, namelijk .....

2. Hoeveel leerlingen zitten op dit moment op uw school?

$\bar{x}=254,04$; $s=125,83$; range=35-530 leerlingen

3. Uit hoeveel klassen bestaat de school?

$\bar{x}=9,89$; $s=4,36$; range=2-18 klassen

B) GROEP

4. Aan welke groep(en) geeft u les?

- 33,9% ☐ groep 3
35,7% ☐ groep 4
16,1% ☐ groep 3/4
14,3% ☐ Een andere combinatiegroep, namelijk .....

5. Hoeveel leerlingen zitten op dit moment in uw groep(en) en hoe groot is het percentage allochtone kinderen?

$\bar{x}=26,19$; $s=5,26$; range=13-38 leerlingen met $\bar{x}=8,32$; $s=11,19$; range=0-40 % allochtonen

C) LEERKRACHT

6. Wat is uw geslacht?

- 76,8% ☐ vrouw
23,2% ☐ man

7. Wat is uw leeftijd?

$\bar{x}=40,20$; $s=8,81$; range=23-59 jaar

8. Hoelang werkt u al in het onderwijs?

$\bar{x}=16,47$; $s=8,81$; range=1-38 jaar

9. Welke opleiding heeft u gedaan?

- 20,0% ☐ Kweekschool
12,7% ☐ KLOS
40,0% ☐ KLOS + applicatie
27,3% ☐ PA
☐ PABO
☐ Anders, namelijk .....

10. Heeft u tijdens of na uw opleiding een specialisatie gedaan (bijvoorbeeld Muziek, Natuuronderwijs, Jonge kind)?

- 35,7% ☐ Nee
64,3% ☐ Ja, namelijk.....

Specialisatie op het gebied van natuuronderwijs:

Ja : 25,0%
Nee: 75,0%

2. Natuuronderwijs

11. Hanteert u in uw groep gescheiden zaakvakken of geïntegreerde wereldoriëntatie?

- 40,0% ☐ gescheiden zaakvakken
 38,2% ☐ geïntegreerde wereldoriëntatie
 21,8% ☐ beide

12. Gebruikt u een methode voor natuuronderwijs?

40% ☐ Nee

→ A. Waarom gebruikt u geen methode voor natuuronderwijs?

.....
 .....

→ B. Gebruikt u het schooltelevisieprogramma 'Huisje, boompje, beestje' in plaats van een methode?

66,7% ☐ Ja
 33,3% ☐ Nee

(Ga verder met vraag 13.)

60% ☐ Ja, namelijk:

☐ Natuur in thema's	24,2%	☐ Biologie in onderwerp & opdracht
☐ De grote reis	3,0%	☐ Wereldverkenning (Malmberg)
☐ De duiventil	3,0%	☐ Eigenwijs
☐ Een wereld van verschil		☐ Op groen
30,3% ☐ Leefwereld (met 4 seizoenenboek)		☐ Milieubewust
18,2% ☐ In vogelvlucht (Ei van Columbus)	3,0%	☐ Groei
6,1% ☐ Natuurlijk (met Idee en In de kijker)		
12,1% ☐ Anders, namelijk		

→ A. Wilt u hieronder aangeven of u tevreden bent over de methode t.a.v. de volgende aspecten:

Aspect

Tevreden

a. Aansluiting bij interesse van de leerlingen.	Ja:50,0% / Enigszins:42,3% / Nee: 7,7%
b. Aansluitingspunten/stimulansen om actief met de natuur bezig te zijn.	Ja:50,0% / Enigszins:26,9% / Nee:23,1%
c. Aansluiting bij het niveau van de kinderen.	Ja:69,2% / Enigszins:26,9% / Nee: 3,8%

13. Is er bij u op school een coördinator voor natuuronderwijs?

85,5% ☐ Nee

14,5% ☐ Ja Zo ja, bent u dat?

75,0% ☐ Nee
 25,0% ☐ Ja

14. Is er bij u op school een vakleerkracht voor natuuronderwijs?

100% ☐ Nee

☐ Ja Zo ja, bent u dat? Nee / Ja

15. Worden de ouders betrokken bij natuuronderwijs in uw groep?

69,1% ☐ Nee

30,9% ☐ Ja

Zo ja, op welk gebied?

- ☐ Het maken van plannen en/of lesmateriaal.
 5,9% ☐ Het ontwikkelen van het beleid. (Denk aan het schoolwerkplan).
 88,2% ☐ Helpen bij de activiteiten (bijvoorbeeld meegaan met excursies of materialen brengen).
 5,9% ☐ Anders, namelijk .....

16. Bent u op de hoogte van de kerndoelen van natuuronderwijs?

22,2% ☐ Ja

72,2% ☐ Enigszins

5,6% ☐ Nee

17. Heeft u behoefte aan meer (interne) ondersteuning op het gebied van natuuronderwijs?

67,3% ☐ Nee

32,7% ☐ Ja, meer ondersteuning van: 17,6% ☐ ouders
 5,9% ☐ directeur
 29,4% ☐ collega's
 47,1% ☐ anders, namelijk .....

18. Is er een Natuur- en Milieu-Educatiecentrum (of 'Kinderboerderij') bij u in de buurt?

23,6% ☐ Nee
70,9% ☐ Ja
5,5% ☐ Weet niet

19. Door welke aspecten wordt de inhoud van de lessen natuuronderwijs bepaald?
(Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)

☐ de kerndoelen	Ja: 8,9%	Nee/nauwelijks: 91,1%
☐ de methode	Ja: 51,8%	Nee/nauwelijks: 48,2%
☐ de eigen interesse (als leerkracht)	Ja: 57,1%	Nee/nauwelijks: 42,9%
☐ de interesse van de kinderen	Ja: 60,7%	Nee/nauwelijks: 39,3%
☐ het aanbod van externe instanties	Ja: 39,3%	Nee/nauwelijks: 60,7%
☐ het schoolwerkplan	Ja: 14,3%	Nee/nauwelijks: 85,7%
☐ actualiteiten	Ja: 58,9%	Nee/nauwelijks: 41,1%
☐ anders, namelijk		

20. Kunt u hieronder aangeven in hoeverre u de volgende zaken als knelpunt ervaart bij natuuronderwijs?
Zet een kruisje in de betreffende kolom.

	<u>geen knelpunt</u>	<u>enigszins een knelpunt</u>	<u>een groot knelpunt</u>
a. Zelf te weinig kennis.	60,4%	37,7%	1,9%
b. Gebrek aan eigen vaardigheden.	68,5%	29,6%	1,9%
c. Tijdgebrek.	37,0%	46,3%	16,7%
d. Geen of onvoldoende schoolbeleid. (7x m.v.)	65,3%	28,6%	6,1%
e. Zelf geen of onvoldoende interesse.	88,5%	11,5%	
f. Onvoldoende externe ondersteuning.	71,7%	20,8%	7,5%
g. Gebrek aan concrete materialen uit de natuur.	40,7%	44,4%	14,8%
h. Gebrek aan onderzoeksmaterialen (b.v. loop).	35,8%	50,9%	13,2%
i. Anders, namelijk:			

21. Wilt u hieronder bij elke stelling aangeven in hoeverre deze van toepassing is?
U kunt steeds een cijfer omcirkelen.

1=helemaal niet waar
2=enigszins onwaar
3=enigszins waar
4=helemaal waar

	<u>Helemaal niet waar</u>			<u>Helemaal waar</u>
	1	2	3	4
a. Ik lees vaak natuur- en/of milieutijdschriften.	21,4%	39,3%	30,4%	8,9%
b. Ik lees vaak krantenberichten die betrekking hebben op natuur en milieu.	5,4%	26,8%	48,2%	19,6%
c. Ik kijk en luister regelmatig naar natuur- en milieuprogramma's op radio en televisie.	8,9%	23,2%	46,4%	21,4%
d. Ik discussieer regelmatig met anderen over hoe ze kunnen bijdragen aan een schoner milieu.	16,4%	47,3%	30,9%	5,5%
e. Ik weet veel over de planten- en/of dierenwereld.	1,9%	40,4%	55,8%	1,9%
f. Ik vind de natuur prachtig; ik wandel graag in de natuur.		5,5%	21,8%	72,7%
g. Ik trek er regelmatig op uit om dieren te observeren.	36,4%	40,0%	18,2%	5,5%
h. Ik verzamel op wandelingen stenen, veertjes, schelpen, zaden of vruchten.	33,9%	32,1%	25,0%	8,9%
i. Ik determineer graag planten, fossielen, etc.	73,6%	17,0%	7,5%	1,9%

22. Wilt u hieronder aangeven hoeveel nadruk op dit moment bij uw lessen natuuronderwijs op de volgende doelen ligt en hoeveel nadruk er idealiter op zou moeten liggen?

	NADRUK OP DIT MOMENT:					NADRUK ZOU MOETEN:					Verschil II - I
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
a. beleven en ervaren	7,5	26,4	43,4	22,6			7,7	55,8	36,5	%	$\bar{x}=1,49$ range=0/4
b. waarnemen en onderzoeken	13,0	38,9	37,0	11,1			14,8	53,7	31,5	%	$\bar{x}=1,70$ range=0/4
c. kennis en inzicht		13,2	62,3	24,5			3,8	45,3	35,8	15,1	% $\bar{x}=0,51$ range=-1/2
d. positieve waardering		3,8	34,0	47,2	15,1			11,5	44,2	44,2	% $\bar{x}=0,59$ range=-1/3
e. ander gedrag (8x m.v. / 9x m.v.)		22,9	35,4	33,3	8,3		2,1	27,7	38,3	31,9	% $\bar{x}=0,70$ range=-1/3
f. normen en waarden		3,8	42,3	44,2	9,6			17,3	48,1	34,6	% $\bar{x}=0,57$ range=-1/2

23. Kijk naar de twee doelen die u - bij de vorige vraag - de hoogste scores heeft gegeven. Op welke manieren probeert u deze doelen te bereiken in de les?

.....

.....

24. Wilt u hieronder aangeven hoeveel belang u hecht aan het gebruik van de (hieronder) genoemde materialen in de les en hoe vaak u deze materialen in uw lessen gebruikt?

	BELANG:				GEBRUIK:				Verschil I - II
	1	2	3	4	1	2	3	4	
a. Vergrootglazen		17,6	47,1	35,3	35,8	43,4	20,8	%	$\bar{x}=1,31$ range=0/3
b. Microscopen	18,0	42,0	32,0	8,0	90,4	9,6		%	$\bar{x}=1,18$ range=0/3
c. Thermometers	9,6	25,0	59,6	5,8	43,4	49,1	7,5	%	$\bar{x}=0,98$ range=-1/3
d. Windmeters en regenmeters	15,7	33,3	43,1	7,8	76,9	19,2	3,8	%	$\bar{x}=1,16$ range=0/3
e. Aquariumbakken	4,0	30,0	52,0	14,0	48,1	42,3	5,8	3,8	% $\bar{x}=1,18$ range=1/3
f. (Gas)brander	53,8	36,5	5,8	3,8	98,1	1,9		%	$\bar{x}=0,58$ range=0/3
g. Kleine diertjes	3,8	7,7	55,8	32,7	17,0	50,9	24,5	7,5	% $\bar{x}=0,96$ range=0/3
h. Zoogdieren en andere dieren (vogels/vissen)	3,9	27,5	51,0	17,6	25,0	42,3	26,9	5,8	% $\bar{x}=0,72$ range=-1/2
i. Planten		5,8	50,0	44,2	9,6	34,6	34,6	21,2	% $\bar{x}=0,74$ range=-1/3
j. Zaden en vruchten		5,8	48,1	46,2	1,9	42,6	37,0	18,5	% $\bar{x}=0,69$ range=0/2
k. Paddestoelen	5,9	9,8	60,8	23,5	15,4	44,2	30,8	9,6	% $\bar{x}=0,71$ range=-2/2
l. Bloembollen en knollen	2,0	3,9	60,8	33,3	7,7	40,4	38,5	13,5	% $\bar{x}=0,71$ range=-1/3
m. Aarde, zand en klei	8,2	18,4	46,9	26,5	23,1	48,1	19,2	9,6	% $\bar{x}=0,76$ range=-1/3
n. Fossielen	25,0	36,5	28,8	9,6	60,8	21,6	13,7	3,9	% $\bar{x}=0,62$ range=-1/3
o. Gesteente	19,2	38,5	28,8	13,5	46,2	36,5	9,6	7,7	% $\bar{x}=0,59$ range=0/3
p. Water		13,7	39,2	47,1	3,8	35,8	39,6	20,8	% $\bar{x}=0,55$ range=-1/2
q. Anders/overig, bijvoorbeeld:									

.....

25. Wilt u hieronder aangeven hoeveel belang u hecht aan de volgende activiteiten met de leerlingen en of u deze activiteiten in uw lessen natuuronderwijs gebruikt?

	BELANG:				GEBRUIK:				Verschil I - II
	1	2	3	4	1	2	3	4	
	1=geen 2=weinig 3=redelijk 4=veel				1=nooit 2=af en toe 3=regelmatig 4=vaak				
a. Klassengesprekken over natuur en milieu.		1,8	27,3	70,9		10,9	47,3	41,8 %	$\bar{x}=0,37$ range=0/2
b. Werken aan projecten.		19,6	41,1	39,3		1,8	41,8	36,4 20,0 %	$\bar{x}=0,45$ range=-1/2
c. Kijken naar 'Huisje, boompje, beestje'.	3,6	7,1	23,2	66,1	14,8	3,7	9,3	72,2 %	$\bar{x}=0,13$ range=-2/3
d. De handleiding van 'Huisje, boompje, beestje' gebruiken.	7,5	22,6	45,3	24,5	37,3	15,7	31,4	15,7 %	$\bar{x}=0,63$ range=-1/3
e. Kijken naar andere natuur-programma's van Teleac/NOT.	14,5	20,0	45,5	20,0	44,2	34,6	15,4	5,8 %	$\bar{x}=0,92$ range=0/3
f. Werken met leskisten.	9,1	18,2	38,2	34,5	39,6	49,1	5,7	5,7 %	$\bar{x}=1,26$ range=0/3
g. Lespakketten van een Natuur- en Milieu-Educatiecentrum (of 'Kinderboerderij') gebruiken.	7,1	19,6	39,3	33,9	27,8	48,1	18,5	5,6 %	$\bar{x}=1,00$ range=-1/3
h. Lespakketten van andere externe instanties (dan NOT en NME-centrum) gebruiken.	9,3	35,2	40,7	14,8	59,3	33,3	7,4	%	$\bar{x}=1,12$ range=0/3
i. Materialen uit de natuur in de klas bekijken en onderzoeken.		3,6	40,0	56,4		48,1	35,2	16,7 %	$\bar{x}=0,81$ range=-1/2
j. Materialen in de natuur verzamelen.		9,1	45,5	45,5	10,9	45,5	27,3	16,4 %	$\bar{x}=0,85$ range=-1/3
k. Verzorgen van een schooltuin.	20,4	33,3	25,9	20,4	82,7	7,7	5,8	3,8 %	$\bar{x}=1,15$ range=-1/3
l. Bezoeken van tentoonstelling, (kinder-)boerderij, enz.	3,6	12,7	45,5	38,2	9,4	62,3	24,5	3,8 %	$\bar{x}=0,98$ range=-1/3
m. Wandeling/gesprek met een deskundige (bijvoorbeeld een boswachter).	3,6	17,9	44,6	33,9	55,6	33,3	11,1	%	$\bar{x}=1,56$ range=0/3
n. Veldwerk; onderzoeken en werken in de natuur.	10,9	16,4	40,0	32,7	53,7	35,2	11,1	%	$\bar{x}=1,40$ range=-1/3
o. Natuurzorg in de school-omgeving.	5,5	9,1	49,1	36,4	24,5	54,7	15,1	5,7 %	$\bar{x}=1,15$ range=-1/3
p. Meedoen aan milieuacties.	20,0	25,5	43,6	10,9	45,3	47,2	7,5	%	$\bar{x}=0,85$ range=-1/3

26. Kijk naar uw antwoorden op de vorige vraag (nr. 25). Er zullen activiteiten bij zijn die u wel belangrijk vindt, maar slechts af en toe of nooit gebruikt. Schrijf de letters die bij die activiteiten horen hieronder op. Geef vervolgens, per betreffende activiteit, kort aan waarom u niet doet wat u eigenlijk wel belangrijke activiteiten vindt voor groep 3 en/of 4. Welke knelpunten ervaart u?

.....

.....

.....

.....

.....

27. Wellicht biedt u de leerlingen wel eens een les met concreet materiaal aan. Wilt u hieronder aangeven hoeveel belang u hecht aan de volgende aspecten in een dergelijke les en of u deze aspecten in uw les gebruikt?

	BELANG:				GEBRUIK:				Verschil I-II
	1	2	3	4	1	2	3	4	
a. De leerlingen brengen het onderwerp in.	1,8	9,1	54,5	34,5	9,3	46,3	31,5	13,0	$\bar{x}=0,74$ range=-1/3
b. U (de leerkracht) bepaalt het onderwerp en geeft er informatie over.		1,8	69,1	29,1		5,8	55,8	38,5	$\bar{x}=-0,06$ range=-2/1
c. De kinderen verkennen materiaal rond het onderwerp en komen zelf tot vragen.		13,2	37,7	49,1	11,1	50,0	27,8	11,1	$\bar{x}=0,94$ range=0/3
d. De kinderen zoeken zelf antwoord op hun vragen; ze kiezen wat, waarmee en hoe ze gaan onderzoeken.	2,0	29,4	43,1	25,5	32,7	53,8	11,5	1,9	$\bar{x}=1,08$ range=0/3
e. U (de leerkracht) verstrekt de opdrachten.		9,3	79,6	11,1		11,1	61,1	27,8	$\bar{x}=-0,15$ range=-2/1
f. De leerlingen ordenen zelf de resultaten van het onderzoek.	3,9	27,5	51,0	17,6	23,1	53,8	19,2	3,8	$\bar{x}=0,73$ range=-1/3
g. U (de leerkracht) geeft aan hoe de leerlingen de resultaten van het onderzoekje het beste kunnen ordenen.	1,9	15,4	73,1	9,6	11,3	26,4	45,3	17,0	$\bar{x}=0,24$ range=-2/3
h. De leerlingen presenteren de resultaten, trekken zelf conclusies en zoeken toepassingen.	7,8	25,5	43,1	23,5	28,8	53,8	15,4	1,9	$\bar{x}=0,92$ range=-1/3
i. U (de leerkracht) controleert de resultaten en geeft de conclusies en toepassingen.	5,7	39,6	45,3	9,4	7,8	39,2	35,3	17,6	$\bar{x}=-0,6$ range=-3/2
j. De kinderen zoeken of vragen meer informatie over het onderwerp.	1,9	15,4	46,2	36,5	9,6	51,9	23,1	15,4	$\bar{x}=0,73$ range=-1/2
k. U (de leerkracht) geeft de leerlingen aanvullende informatie.	1,9	13,5	57,7	26,9	1,9	17,3	46,2	34,6	$\bar{x}=-0,6$ range=-2/2

28. Wilt u hieronder aangeven hoeveel belangstelling u heeft voor de volgende activiteiten en of u deze activiteiten op dit moment doet?

	BELANGSTELLING:				GEBRUIK:				
	1=geen 2=weinig 3=redelijk 4=veel				1=nooit 2=af en toe 3=regelmatig 4=vaak				Verschil
	1	2	3	4	1	2	3	4	I-II
a. Zelf concrete materialen m.b.t. natuuronderwijs verzamelen.		10,9	56,4	32,7	3,7	51,9	33,3	11,1	% - x=0,70 range=0/3
b. De kinderen vragen materialen te verzamelen.		7,3	49,1	43,6	1,8	30,9	45,5	21,8	% x̄=0,48 range=-1/3
c. Materialen op het gebied van natuuronderwijs lenen/bestellen.	3,8	32,1	37,7	26,4	25,0	57,1	14,3	3,6	% x̄=0,91 range=-2/3
d. Ondersteuning/begeleiding bij activiteiten m.b.t. natuuronderwijs ontvangen.	7,3	32,7	34,5	25,5	42,9	42,9	8,9	5,4	% x̄=1,00 range=-1/3
e. Nascholing volgen m.b.t. natuuronderwijs.	23,6	43,6	25,5	7,3	83,3	16,7			% x̄=0,98 range=0/3

29. Kijk naar de vorige vraag (nr. 28). Welke activiteiten doet u 'nooit' of 'af en toe' (zie kolom II), terwijl u er wel respectievelijk 'redelijk' of 'veel' belangstelling voor heeft (zie kolom I)? Schrijf de letters die horen bij die activiteit(en) hieronder op. Geef vervolgens, per activiteit, kort aan waarom u nauwelijks doet waarvoor u eigenlijk wel belangstelling heeft. Welke knelpunten of drempels ervaart u?

30. Van welke (externe) instanties gebruikt u produkten en/of diensten ten behoeve van natuuronderwijs? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)

☐ natuur- en milieuorganisaties	Nee: 64,3%	Ja: 35,7%
☐ Teleac/NOT (schooltelevisie)	Nee: 22,2%	Ja: 77,8%
☐ Natuur- en Milieu-Educatiecentrum ('Kinderboerderij')	Nee: 39,3%	Ja: 60,7%
☐ uitgevers	Nee: 64,3%	Ja: 35,7%
☐ didactische servicebureaus	Nee: 94,6%	Ja: 5,4%
☐ tijdschriften	Nee: 53,6%	Ja: 46,4%
☐ bibliotheek	Nee: 19,6%	Ja: 80,4%
☐ schoolbegeleidingsdienst	Nee: 92,9%	Ja: 7,1%
☐ PABO	Nee: 98,2%	Ja: 1,8%
☐ op wijkniveau, namelijk	Nee: 98,2%	Ja: 1,8%
☐ andere scholen	Nee: 94,6%	Ja: 5,4%
☐ anders, namelijk		

31. Heeft u behoefte aan meer externe ondersteuning bij natuuronderwijs?

39,3% ☐ Nee (Ga verder met vraag 33.)
60,7% ☐ Ja

32. Zo ja, in welke vorm?

☐ Videomateriaal.	Nee: 35,3%	Ja: 64,7%
☐ Leesboeken, waarin de natuur centraal staat.	Nee: 52,9%	Ja: 47,1%
☐ Levering van (aanvullend) concreet materiaal dat aan bederf onderhevig is en/of leeft en/of seizoengebonden is (bijvoorbeeld bloembollen, vruchten, insecten, takken).	Nee: 23,5%	Ja: 76,5%
☐ Levering van materialen die hergebruikt kunnen worden (bijvoorbeeld loepjes, petrischaaltjes).	Nee: 26,5%	Ja: 73,5%
☐ Bijscholing.	Nee: 79,4%	Ja: 20,6%
☐ Leerkrachtvervangende ondersteuning.	Nee: 79,4%	Ja: 20,6%
☐ Excursies en lessen buiten de klas.	Nee: 44,1%	Ja: 55,9%
☐ Anders, namelijk		

3. Huisje, boompje, beestje

33. Kijkt u (al dan niet op video) naar het schooltelevisieprogramma 'Huisje, boompje, beestje' en waarom?

- 14,3% ☐ Nooit,
want .....
(Ga verder met vraag 46.)
- 7,1% ☐ Af en toe (= minder dan 1 keer per maand),
omdat .....
- 10,7% ☐ Regelmatig (= 1 of 2 keer per maand),
omdat .....
- 67,9% ☐ (Bijna) altijd (= 3 of 4 keer per maand),
want .....

34. Neemt u het programma op video op om te bewaren?

- 12,5% ☐ Nooit
- 14,6% ☐ Af en toe
- 16,7% ☐ Regelmatig
- 56,3% ☐ Altijd

35. Bekijkt u het programma van tevoren zelf?

- 35,4% ☐ Nooit
- 39,6% ☐ Af en toe
- 16,7% ☐ Regelmatig
- 8,3% ☐ (Bijna) altijd

36. Wilt u aangeven wat u vindt van de volgende drie aspecten van het programma?

a. Hoeveelheid informatie in een programma:

- 8,9% ☐ Te weinig voor uw groep (3 en/of 4)
- 86,7% ☐ Voldoende voor uw groep (3 en/of 4)
- 4,4% ☐ Te veel voor uw groep (3 en/of 4)

b. Niveau van het programma:

- 8,5% ☐ Te makkelijk voor uw groep (3 en/of 4)
- 91,5% ☐ Goed niveau voor uw groep (3 en/of 4)
- ☐ Te moeilijk voor uw groep (3 en/of 4)

c. Aantrekkelijkheid van het programma:

- 2,1% ☐ Onaantrekkelijk voor uw groep (3 en/of 4)
- 23,4% ☐ Enigszins aantrekkelijk voor uw groep (3 en/of 4)
- 74,5% ☐ Zeer aantrekkelijk voor uw groep (3 en/of 4)

37. Bezit u de handleiding bij 'Huisje, boompje, beestje'?

- 33,3% ☐ Nee
(Ga verder met vraag 43.)
- 60,4% ☐ Ja
- 6,3% ☐ Weet niet
(Ga verder met vraag 43.)

38. Zo ja, gebruikt u de handleiding?

- 17,9% ☐ Nee,
want .....
- 82,1% ☐ Ja,
want .....

39. Wilt u aangeven wat u vindt van de volgende drie aspecten van de handleiding?

a. Omvang:

- ☐ Te beknopt
- 88,9% ☐ Goed
- 11,1% ☐ Te uitgebreid

b. Aantrekkelijkheid:

- ☐ Onvoldoende
- 8,0% ☐ Matig
- 44,0% ☐ Voldoende
- 48,0% ☐ Goed

c. (Praktische) bruikbaarheid:

- 31,8% ☐ Goed
- 63,6% ☐ Voldoende
- 4,5% ☐ Matig
- ☐ Onvoldoende

40. Wilt u hieronder aangeven hoeveel belangstelling u heeft voor de onderdelen uit de handleiding en of u de betreffende onderdelen ook daadwerkelijk doet.

BELANGSTELLING:

1=geen
2=weinig
3=redelijk
4=veel

DOE IK:

1=nooit
2=af en toe
3=regelmatig
4=vaak

Verskil

	1	2	3	4	1	2	3	4	I-II
Van tevoren:									
a. 'Doelstelling' lezen		16,0	32,0	52,0		33,3	29,2	37,5 %	$\bar{x}=0,30$ range=0/1
b. 'Stap voor stap' lezen	4,0	24,0	40,0	32,0	7,7	26,9	38,5	26,9 %	$\bar{x}=0,08$ range=0/1
c. 'Achtergrondinformatie' lezen			30,8	69,2	3,7	14,8	33,3	48,1 %	$\bar{x}=0,35$ range=0/1
d. Ontdekkist vullen/materiaal verzamelen	11,5	26,9	38,5	23,1	38,5	38,5	7,7	15,4 %	$\bar{x}=0,68$ range=0/3
e. Ontdekkist lenen	19,2	42,3	23,1	15,4	73,1	19,2	7,7	%	$\bar{x}=1,00$ range=0/3
f. Kijk- en leeshoek inrichten	8,0	20,0	40,0	32,0	15,4	42,3	15,4	26,9 %	$\bar{x}=0,42$ range=0/2
g. 'Nuttige adressen' benaderen	11,5	42,3	38,5	7,7	59,3	33,3	7,4	%	$\bar{x}=0,92$ range=0/2
In de les:									
h. 'Voor het kijken'	8,0	16,0	28,0	48,0	15,4	26,9	26,9	30,8 %	$\bar{x}=0,40$ range=0/2
i. 'Ontdekken'	7,7	15,4	42,3	34,6	18,5	48,1	25,9	7,4 %	$\bar{x}=0,77$ range=0/3
j. 'Knutselen'	3,8	23,1	50,0	23,1	7,4	59,3	25,9	7,4 %	$\bar{x}=0,58$ range=-1/2
k. 'Werkblad'		4,0	48,0	48,0		37,0	25,9	37,0 %	$\bar{x}=0,36$ range=-1/2

l. Anders/overig, namelijk

41. Waarom kiest u ervoor om onderdelen wel of niet te doen?

42. Vindt u dat het onderdeel 'Ontdekken' praktisch haalbaar is in de huidige vorm?

12,0% O Ja
36,0% O Geen oordeel
20,0% O Nee, want .....
32,0% O Niet altijd, want .....

43. Heeft u behoefte aan meer ondersteuning bij 'Huisje, boompje, beestje'?

58,7% O Nee (Ga verder met vraag 46.)
41,3% O Ja

44. Zo ja, in welke vorm? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk.)

O Levering van (aanvullend) concreet materiaal dat aan bederf onderhevig is en/of leeft en/of seizoengebonden is (bijvoorbeeld bloembollen, vruchten, insecten, takken).	Nee: 36,8%	Ja: 63,2%
O Levering van materialen die hergebruikt kunnen worden (bijvoorbeeld loepjes, petrischaaltjes).	Nee: 47,4%	Ja: 52,6%
O Telefoonnummers van instanties die materialen kunnen leveren.	Nee: 63,2%	Ja: 36,8%
O Levering van complete ontdekkisten (met diverse materialen) die bij de serie horen.	Nee: 10,5%	Ja: 89,5%
O Meer/andere achtergrondinformatie voor de leerkracht.	Nee: 47,4%	Ja: 52,6%
O Meer/andere werkbladen voor de leerlingen.	Nee: 31,6%	Ja: 68,4%
O Toetsmateriaal voor de leerlingen.	Nee: 73,7%	Ja: 26,3%
O Anders, namelijk		

45. Is uw school bereid voor dergelijke ondersteuning te betalen?

26,3% O Ja
5,3% O Nee
68,4% O Weet niet

4. Tot slot

46. Wilt u nog iets opmerken over natuuronderwijs in groep 3 en 4 dat niet in deze vragenlijst aan de orde is geweest?

82,4% ☐ Nee

17,6% ☐ Ja, namelijk .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

47. Wilt u een samenvatting van de resultaten van het onderzoek ontvangen?

51,9% ☐ Nee

48,1% ☐ Ja (Zo ja, vul dan naam en adres in op het strookje onderaan de bijgaande brief en stuur dit strookje mee met deze vragenlijst.)

DIT IS HET EINDE VAN DE VRAGENLIJST. HARTELIJK DANK VOOR UW MEDEWERKING!

BIJLAGE II

Bij enquête natuuronderwijs

Antwoorden op open vragen

Vraag 12 (n-A) Waarom gebruikt u geen methode voor natuuronderwijs?	Antwoordcategorieën	Aantal groepsleerkrachten dat antwoordt in de categorie
	1: werkwijze	8
	2: oude methode	3
	3: combinatiegroep 3/4	1
	4: geen methode	1
		Missing : 9
		Totaal : 22

BIJLAGE III

Vraag 23	Antwoordcategorieën	Aantal groepsleerkrachten dat antwoordt in de categorie
Kijk naar de twee doelen die u (bij vraag 22) de hoogste scores heeft gegeven. Op welke manieren probeert u deze doelen te bereiken in de les?	1: gesprek/vertellen/ouders en kinderen bewust maken van hun gedrag en zonodig proberen bij te stellen/wijzen op noodzaak/ wijzen op verantwoor delijkheid/respect hebben voor dieren, planten/gedrag controleren/ interesseopwekken/eerbied voor de natuur 2: laten ervaren / ervaringsgericht/praktisch werken/natuur in / excursie/ natuur in de klas 3: beelden: plaatmateriaal, t.v., video, doc.centrum/ tentoonstelling inrichten / methode/kennis en inzicht/lezen leerkracht/lezen)) 4: voorbeeld leerkracht 5: kinderen nemen materiaal/ onderwerp mee/ groepswork	26 26 10 9 8
		Missing: 5
		Totaal aantal antwoorden : 84

BIJLAGE IV

Vraag 26 Kijk naar uw antwoorden op de vorige vraag (nr. 25). Er zullen activiteiten bij zijn die u wel belangrijk vindt, maar slechts af en toe of nooit gebruikt. Schrijf de letters die bij die activiteiten horen hieronder op. Geef vervolgens, per betreffende activiteit, kort aan waarom u niet doet wat u eigenlijk wel belangrijke activiteiten vindt voor groep 3/4. Welke knelpunten ervaart u?	Antwoordcategorieën	Aantal groepsleerkrachten dat antwoordt in de categorie
	1: tijdgebrek 2: schoolomgeving 3: niet op de hoogte 4: beleid e.d. 5: niet voor groep 3/4 6: organisatie moeilijk 7: geldgebrek 8: materiaalgebrek	27 13 10 8 8 8 5 5
		Missing: 12

BIJLAGE V

Vraag 29	Antwoordcategorieën	Aantal groepsleerkrachten dat antwoordt in de categorie
Kijk naar de vorige vraag (nr. 28). Welke activiteiten doet u 'nooit' of 'af en toe' (zie kolom II), terwijl u er wel respectievelijk 'redelijk' of 'veel' belangstelling voor heeft (zie kolom I)? Schrijf de letters die horen bij die activiteit(en) hieronder op. Geef vervolgens, per activiteit, kort aan waarom u nauwelijks doet waarvoor u eigenlijk wel belangstelling heeft. Welke knelpunten of drempels ervaart u?	1: tijdgebrek 2: niet op de hoogte / gebrek aan kennis / niet aan gedacht 3: schoolbeleid / prioriteiten 4: geldgebrek 5: geen aanbod / materiaalgebrek 6: gebrek interesse/actie l.l 7: laksigheid / gebrek interesse l.k. 8: schoolomgeving 9: methode voldoende 10: organisatie moeilijk	29 10 9 7 4 4 3 2 2 1
		Missing: 11

BIJLAGE VI

Vraag 33 Kijkt u (al dan niet op video) naar het schooltv. programma HBB en waarom? 1: o Nooit, want... 2: o Af en toe, omdat... 3: o Regelmatig, omdat. 4: o (Bijna) altijd, want..	Antwoordcategorieën	Aantal groepsleerkrachten dat antwoordt in de categorie
	44 leraren kijken regelmatig of (bijna) altijd: 1: boeit / leuk / geweldig / spreekt aan / interessant 2: aanschouwelijk / leerzaam / instructief / goed / zinvol / doelgericht 3: schoolbeleid 4: aansluiting bij onderwerp / aanleiding tot verder praten / afwisseling in lessen / aanvulling op natuuronderwijs / kost weinig tijd 12 leraren kijken nooit of af en toe: 4A: beleid 5A: tijdgebrek 6A: methode voldoet	15 14 7 5 Missing: 12 5 4 1 Missing: 2

BIJLAGE VII

Vraag 38 Zo ja, gebruikt u de handleiding? 1: o Nee, want... 2: o Ja, want.....	Antwoordcategorieën	Aantal groepsleerkrachten dat antwoordt in de categorie
	23 leraren gebruiken de handleiding 1: ideeen/tips/suggesties 2: achtergrondinformatie / ondersteuning / diepgang 3: verhalen / verwerkingen / werkbladen / knutselopdrachten / versjes / liedjes) 4: voorbereiding / voorkennis 5 leraren gebruiken de handleiding niet want: - tijdgebrek - handleiding niet voorhanden - naar HBB kijken staat gewoonlijk niet op het programma	10 7 4 3 Missing (toelichting) onder handleiding-gebruikers: 4 Missing (toelichting) onder niet- gebruikers: 2

BIJLAGE VIII

Vraag 41 Waarom kiest u ervoor om onderdelen (uit de handleiding) wel of niet te doen?	Antwoordcategorieën	Aantal groepsleerkrachten dat antwoordt in de categorie
	1: tijdgebrek / veel werk 2: aansluiting methode/ belevingswereld/actualiteit/niveau 3: interesse l.k / lesgeven vergemakkelijken 4: prioriteit / doel / noodzaak / werkbladen onbruikbaar / suggesties ver gezocht 5: wisselend / willekeur 6: geld 7: beleid (vakleerkracht handvaardigheid; daar wordt geknutseld) 8: kennis/materiaal beschikbaar	15 8 5 4 2 2 1 1

BIJLAGE IX

Vraag 42 Vindt u dat het onder-deel 'Ontdekken' praktisch haalbaar is in de huidige vorm? (o Ja o Geen oordeel) 3: o Nee, want..... 4: o Niet altijd, want..	Antwoordcategorieën	Aantal groepsleerkrachten dat antwoordt in de categorie
	1: materiaalgebrek 2: past niet bij leeftijd / past niet bij tijdstop / niet nuttig / ver gezocht 3: bewerkelijk 4: tijdgebrek 5: geldgebrek	7 3 2 2 1 Missing (toelichting): 2

BIJLAGE X

Resp.nr.	Vraag	Antwoord	
	46 Wilt u nog iets opmerken over natuuronderwijs in groep 3 en 4 dat niet in deze vragenlijst aan de orde is geweest? (o Nee) o Ja, n.l...		
6		dat in groep 3 meer praktisch gewerkt wordt dan in 4/5.	
8		Er is een druk taal/leesprogramma en rekenprogramma in groep 4. Je houdt weinig tijd over waarin je erg veel wilt doen. Vaak schiet dan iets als W.O. tekort.	
18		Wij werken 's middags in hoeken en hierin komt natuuronderwijs geïntegreerd aan bod, in de vorm van kringgesprek, materialen/literatuur verzamelen, werkbladen, excursies, etc.	
20		dat HBB voor mij dit jaar minder aantrekkelijk was. Minder informatie. Minder structuur, het kwam wat warrig bij me over. De jaren ervoor was ik enthousiaster.	
21		Wij werken iedere middag in hoeken en hierin komt natuuronderwijs geïntegreerd aan bod in de vorm van kringgesprek, materialen verzamelen, werkbladen, excursies, etc.	
30		We geven weinig echt natuuronderwijs. De antwoorden op de vragen hebben dus betrekking op de beperkte hoeveelheid lessen.	
38		We hebben enkele jaren de handleiding + werkboekjes gebruikt. Met de huidige methode "Het ei van Columbus" is daar geen tijd meer voor helaas.	
48		Graag meer uitzendingen.	

Resp.nr.	Vraag	Antwoord	
51	46 Wilt u nog iets opmerken over natuuronderwijs in groep 3 en 4 dat niet in deze vragenlijst aan de orde is geweest? (o Nee) o Ja, n.l...	Hoe reageren de kinderen op uw programma? Dat is nl. een belangrijke afweging voor u. Het zou fijn zijn als de onderdelen van het programma eens bekeken zouden worden. De muis Woes deed het veel beter dan deze versie van Max en Ferdinand. Vergeleken met een "Ik Mik, Loreland" wint deze laatste natuurlijk met gemak. Wat meer spanning en geen onnatuurlijk gepraat van M. en F. zou al een grote verbetering zijn. (Toelichting bij vraag 36c, betreffende de aantrekkelijkheid van HBB: Alleen de informatie over het onderwerp is aantrekkelijk. Het boeit de kinderen in mindere mate op de manier waarop (de personen) het programma gebracht wordt.)	

BIJLAGE XI

Uitwerkingen van antwoordmogelijkheden "Anders, namelijk ....."

N.B.: * = irrelevant antwoord / antwoord in verkeerde categorie geplaatst

Vraag	Resp. nummer	Antwoord		Tot. aantal resp.
1	- 3 - 22 *37 - 39 - 41 - 42 - 52 - 55	- reformatorisch - neutraal bijzonder - r.k. jenaplanschool - nutsschool - oecumenisch - nutsschool - algemeen bijzonder - neutraal bijzonder		8
9	- 4 - 8 - 14	- Speciaal onderwijs - KUB - MO-A Engels en directiesecretaresse		3
12	* 10 - 20 - 30 * 53 * 54	- Samen met Wereld- verkenning - Zo leeft zo groeit - SLO-mappen - Natuur in de kijker - Natuur in de kijker		5
15	- 2 - 39	- IVN - Ouders dragen ook ideeen aan		2

Vraag	Resp. nummer	Antwoord		Tot. aantal resp.
17	- 6 - 10 * 22 - 24 - 30 - 31 - 44 * 48 - 51 - 52	- praktikumbezigheden - nieuwe methode (wordt aan gewerkt) - externe instanties/ meth. materiaal dat aansluit bij mijn ideeën/interesses - informatie - andere methode - gerichtere methode - nieuwe methode - MEC - beter materiaal/handleiding en - hulpmaterialen/tips/ideeën		10
19	- 2 - 5 * 6 - 8 - 16 * 20 - 32 - 33 * 42	- thema's - projecten - not schooltv, nieuws uit de natuur - methode taal en rekenen - milec (?) - HBB aanbod - projecten - projektvorm - tv.les HBB		9
20	- 19 - 25 - 33 - 44 - 53	- We moeten alles zelf doen; m.a.w. miljoenpoot spelen. - gebrek aan methode - geen methode - De methode is nogal verouderd. - groepsgrootte		5

Vraag	Resp. nummer	Antwoord		Tot. aantal resp.
24	- 5 - 36 - 39 - 50 - 51	- skeletten van dieren - wandplaten - dode boomstam - dia's en foto's - platen/boeken/dia's		5
30	- 2 * 33 - 48	- IVN - Kinderen brengen wat mee, b.v. kikkerdril ..... - DOBA		3
32	- 14 - 25 * 33 * 54	- lesmateriaal - methode - Liever proberen een projekt in school te halen dan steeds ergens heen (vervoerprobleem). - In de natuur bezig zijn. Ervaringsgericht leren! Natuur = beleven.		4
40				0
44	- 55	- liedjes over het onderwerp		1
E.v.t. 38	- 4 - 29 - 41 - 42	Afwijkende antwoorden: - Niet altijd - Soms Ik gebruik HBB in combinatie met m'n methode leefwereld. - Nee, want soms - Ja, want soms		4

BIJLAGE XII

Kruistabellen en toetsen

a

KNELPCAT Mate van ervaren knelpunten by GEMDISCA algemene gemiddelde discrepantie tussen
lesambitie en lespraktijk van leraar

KNELPCAT	GEMDISCA						Row Total
	Count						
	Row Pct						
	Col Pct						
	Tot Pct	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00
1,00		6	6	1	1		
		42,9	42,9	7,1	7,1		
		85,7	60,0	50,0	100,0		
		25,0	25,0	4,2	4,2		
2,00		1	4	1		2	2
		10,0	40,0	10,0		20,0	20,0
		14,3	40,0	50,0		100,0	100,0
		4,2	16,7	4,2		8,3	8,3
Column		7	10	2	1	2	2
Total		29,2	41,7	8,3	4,2	8,3	8,3

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	8,54204	5	,12878
Likelihood Ratio	10,62683	5	,05930
Linear-by-Linear Association	6,03239	1	,01405

Minimum Expected Frequency - ,417
Cells with Expected Frequency < 5 - 11 of 12 (91,7%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	,51213	,14071	2,79670	,01051
Spearman Correlation	,48192	,16138	2,57973	,01710

Number of Missing Observations: 32

b

V8CATEGO categorie ervaring by BEHOE behoefte aan (interne en externe) ondersteuning

		BEHOE			
V8CATEGO	Count				
	Row Pct				
	Col Pct				
	Tot Pct	2,00	3,00	4,00	Row Total
1,00	1	6	7	14	
	7,1	42,9	50,0	25,9	
	5,6	28,6	46,7		
	1,9	11,1	13,0		
2,00	10	7	6	23	
	43,5	30,4	26,1	42,6	
	55,6	33,3	40,0		
	18,5	13,0	11,1		
3,00	5	7	1	13	
	38,5	53,8	7,7	24,1	
	27,8	33,3	6,7		
	9,3	13,0	1,9		
4,00	2	1	1	4	
	50,0	25,0	25,0	7,4	
	11,1	4,8	6,7		
	3,7	1,9	1,9		
Column Total	18	21	15	54	
Total	33,3	38,9	27,8	100,0	

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	9,86437	6	,13048
Likelihood Ratio	11,38919	6	,07707
Linear-by-Linear Association	5,17015	1	,02298

Minimum Expected Frequency - 1,111
 Cells with Expected Frequency < 5 - 7 of 12 (58,3%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,31233	,12240	-2,37085	,02149
Spearman Correlation	-,32966	,11761	-2,51800	,01492

Number of Missing Observations: 2

V2CATEG schoolgrootte by V31BEH behoefte aan ext. ondersteuning

Page 1 of 1

V2CATEG	Count	V31BEH		Row Total
	Row Pct	nee	ja	
	Col Pct			
	Tot Pct	1	2	
1,00	n=11	8	19	
	57,9%	42,1	39,6	
2,00	5	10	15	
	33,3	66,7	31,3	
3,00	3	11	14	
	21,4	78,6	29,2	
Column	19	29	48	
Total	39,6	60,4	100,0	

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	4,83845	2	,08899
Likelihood Ratio	4,93588	2	,08476
Linear-by-Linear Association	4,56979	1	,03254

Minimum Expected Frequency - 5,542

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	,31182	,13297	2,22582	,03097
Spearman Correlation	,31416	,13360	2,24437	,02966

Number of Missing Observations: 8

d

V2CATEG schoolgrootte by V32SOFT leveraging "software" als ondersteuning gewenst

V2CATEG	V32SOFT			
	Count	nee	ja	
	Row Pct			Row
	Col Pct			Total
	Tot Pct	0	1	
1,00			8	8
			100,0	27,6
			36,4	
			27,6	
2,00	2	8		10
	20,0	80,0		34,5
	28,6	36,4		
	6,9	27,6		
3,00	5	6		11
	45,5	54,5		37,9
	71,4	27,3		
	17,2	20,7		
Column	7	22		29
Total	24,1	75,9		100,0

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	5,36860	2	,06827
Likelihood Ratio	6,88830	2	,03193
Linear-by-Linear Association	5,15800	1	,02314

Minimum Expected Frequency - 1,931

Cells with Expected Frequency < 5 - 3 of 6 (50,0%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,42920	,12601	-2,46920	,02016
Spearman Correlation	-,43013	,13115	-2,47571	,01986

Number of Missing Observations: 27

V30NME gebruik NME-centrum by V16KD op de hoogte van kerndoelen

		V16KD			
		Count			
V30NME	Row Pct	ja	enigszin nee		Row Total
	Col Pct	s			
	Tot Pct	1	2	3	
nee	0	2	17	2	21
		9,5	81,0	9,5	38,9
		16,7	43,6	66,7	
		3,7	31,5	3,7	
ja	1	10	22	1	33
		30,3	66,7	3,0	61,1
		83,3	56,4	33,3	
		18,5	40,7	1,9	
Column		12	39	3	54
Total		22,2	72,2	5,6	100,0

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	3,83017	2	,14733
Likelihood Ratio	4,11559	2	,12774
Linear-by-Linear Association	3,74747	1	,05289

Minimum Expected Frequency - 1,167
Cells with Expected Frequency < 5 - 3 of 6 (50,0%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,26591	,11791	-1,98910	,05196
Spearman Correlation	-,26630	,11684	-1,99226	,05161

Number of Missing Observations: 2

V32HARD levering "hardware" als onderst. gewenst
by V16KD op de hoogte van kerndoelen

		V16KD			
		ja	enigszins	nee	
Row	Pct				Row
Col	Pct				Total
Tot	Pct	1	2	3	
V32HARD					
	0		5	2	7
nee			71,4	28,6	21,9
			21,7	66,7	
			15,6	6,3	
	1	6	18	1	25
ja		24,0	72,0	4,0	78,1
		100,0	78,3	33,3	
		18,8	56,3	3,1	
	Column	6	23	3	32
	Total	18,8	71,9	9,4	100,0

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	5,20215	2	,07419
Likelihood Ratio	5,71651	2	,05737
Linear-by-Linear Association	4,58730	1	,03221

Minimum Expected Frequency - ,656
Cells with Expected Frequency < 5 - 4 of 6 (66,7%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,38468	,13024	-2,28262	,02971
Spearman Correlation	-,37894	,12484	-2,24281	,03245

Number of Missing Observations: 24

V44HARD behoefte aan hardware levering (als ondersteuning bij HBB)
by V16KD op de hoogte van kerndoelen

		V16KD				
		Count				
		Row Pct	ja	enigszins	nee	
		Col Pct				Row
		Tot Pct	1	2	3	Total
V44HARD						
	0			7	2	9
nee				77,8	22,2	47,4
				63,6	100,0	
				36,8	10,5	
	1		6	4		10
ja			60,0	40,0		52,6
			100,0	36,4		
			31,6	21,1		
	Column		6	11	2	19
	Total		31,6	57,9	10,5	100,0

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	8,78990	2	,01234
Likelihood Ratio	11,86634	2	,00265
Linear-by-Linear Association	8,05294	1	,00454

Minimum Expected Frequency - ,947
Cells with Expected Frequency < 5 - 4 of 6 (66,7%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,66887	,09000	-3,70983	,00174
Spearman Correlation	-,67750	,09875	-3,79780	,00144

Number of Missing Observations: 37

V25L2CAT Tentoonstelling bezoeken by HBBKIJK HBB kijken

HBBKIJK

	Count	Nooit/	Regelmatig/	
Row Pct		af en toe	altijd	Row
Col Pct				Total
Tot Pct		1,00	2,00	
V25L2CAT				
1,00	4	34	38	
	10,5	89,5	71,7	
Nooit / af en toe	36,4	81,0		
	7,5	64,2		
2,00	7	8	15	
	46,7	53,3	28,3	
Regelmatig / vaak	63,6	19,0		
	13,2	15,1		
Column	11	42	53	
Total	20,8	79,2	100,0	

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	8,54070	1	,00347
Continuity Correction	6,48467	1	,01088
Likelihood Ratio	7,83162	1	,00513
Linear-by-Linear Association	8,37955	1	,00379
Fisher's Exact Test:			
One-Tail			,00699
Two-Tail			,00699

Minimum Expected Frequency - 3,113
 Cells with Expected Frequency < 5 - 1 of 4 (25,0%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,40143	,14262	-3,13004	,00289
Spearman Correlation	-,40143	,14262	-3,13004	,00289

Number of Missing Observations: 3

h

V30NME gebruik van een NME-centrum by HBBKIJK HBB kijken

		HBBKIJK		
		Count		
Row Pct		Nooit/	Regelm./	Row
Col Pct		af en toe	altijd	
Tot Pct		1,00	2,00	Total
V30NME				
	0	1	21	22
nee		4,5	95,5	39,3
		8,3	47,7	
		1,8	37,5	
	1	11	23	34
ja		32,4	67,6	60,7
		91,7	52,3	
		19,6	41,1	
Column		12	44	56
Total		21,4	78,6	100,0

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	6,13450	1	,01326
Continuity Correction	4,59407	1	,03208
Likelihood Ratio	7,25093	1	,00709
Linear-by-Linear	6,02496	1	,01410
Association			
Fisher's Exact Test:			
One-Tail			,01225
Two-Tail			,01828

Minimum Expected Frequency - 4,714

Cells with Expected Frequency < 5 - 1 of 4 (25,0%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,33098	,09468	-2,57743	,01272
Spearman Correlation	-,33098	,09468	-2,57743	,01272

Number of Missing Observations: 0

V20F externe ondersteuning onvoldoende by HBBKIJK HBB kijken

		HBBKIJK		
Count		Nooit/ af en toe	Regelmatig/ altijd	Row Total
Row Pct	Col Pct			
Tot Pct		1,00	2,00	
V20F				
1		11	27	38
geen knelpunt		28,9	71,1	71,7
		100,0	64,3	
		20,8	50,9	
2			11	11
enigszins een knelpunt			100,0	20,8
			26,2	
			20,8	
3			4	4
een groot knelpunt			100,0	7,5
			9,5	
			7,5	
Column		11	42	53
Total		20,8	79,2	100,0

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	5,47932	2	,06459
Likelihood Ratio	8,40534	2	,01496
Linear-by-Linear Association	4,59484	1	,03207

Minimum Expected Frequency - ,830
Cells with Expected Frequency < 5 - 3 of 6 (50,0%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	,29726	,05495	2,22335	,03065
Spearman Correlation	,31808	,05888	2,39596	,02028

Number of Missing Observations: 3

V25J2CAT Met leerlingen materiaal in de natuur verzamelen by HBBKIJK HBB kijken

HBBKIJK

	Count	Nooit/ af en toe	Regelmatig/ altijd	
	Row Pct			
	Col Pct			
	Tot Pct	1,00	2,00	Row Total
V25J2CAT				
	1,00	3	28	31
		9,7	90,3	56,4
Nooit / af en toe		27,3	63,6	
		5,5	50,9	
	2,00	8	16	24
		33,3	66,7	43,6
Regelmatig / vaak		72,7	36,4	
		14,5	29,1	
Column		11	44	55
Total		20,0	80,0	100,0

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	4,73118	1	,02962
Continuity Correction	3,36820	1	,06647
Likelihood Ratio	4,77951	1	,02880
Linear-by-Linear	4,64516	1	,03114
Association			
Fisher's Exact Test:			
One-Tail			,03324
Two-Tail			,04284

Minimum Expected Frequency - 4,800
Cells with Expected Frequency < 5 - 1 of 4 (25,0%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,29329	,12666	-2,23344	,02976
Spearman Correlation	-,29329	,12666	-2,23344	,02976

Number of Missing Observations: 1

V2502CAT Natuurzorg in de schoolomgeving by HBBKIJK HBB kijken

HBBKIJK

Count	Nooit/	Regelmatig/	
Row Pct	af en toe	altijd	
Col Pct			Row
Tot Pct	1,00	2,00	Total
V2502CAT			
1,00	6	36	42
	14,3	85,7	79,2
Nooit / af en toe	54,5	85,7	
	11,3	67,9	
2,00	5	6	11
	45,5	54,5	20,8
	45,5	14,3	
Regelmatig / vaak	9,4	11,3	
Column	11	42	53
Total	20,8	79,2	100,0

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	5,14893	1	,02326
Continuity Correction	3,42821	1	,06409
Likelihood Ratio	4,52502	1	,03340
Linear-by-Linear	5,05178	1	,02460
Association			
Fisher's Exact Test:			
One-Tail			,03746
Two-Tail			,03746

Minimum Expected Frequency - 2,283

Cells with Expected Frequency < 5 - 1 of 4 (25,0%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,31169	,15538	-2,34260	,02309
Spearman Correlation	-,31169	,15538	-2,34260	,02309

Number of Missing Observations: 3

V25K2CAT Schooltuin verzorgen by HBBKIJK HBB kijken

HBBKIJK

Count	Nooit/	Regelmatig/	
Row Pct	af en toe	altijd	
Col Pct			Row
Tot Pct	1,00	2,00	Total
V25K2CAT			
1,00	7	40	47
	14,9	85,1	90,4
Nooit / af en toe	70,0	95,2	
	13,5	76,9	
2,00	3	2	5
	60,0	40,0	9,6
Regelmatig / vaak	30,0	4,8	
	5,8	3,8	
Column	10	42	52
Total	19,2	80,8	100,0

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	5,91968	1	,01497
Continuity Correction	3,37183	1	,06632
Likelihood Ratio	4,62250	1	,03156
Linear-by-Linear	5,80584	1	,01597
Association			
Fisher's Exact Test:			
One-Tail			,04324
Two-Tail			,04324

Minimum Expected Frequency - ,962
 Cells with Expected Frequency < 5 - 2 of 4 (50,0%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,33740	,17335	-2,53441	,01444
Spearman Correlation	-,33740	,17335	-2,53441	,01444

Number of Missing Observations: 4

V25P2CAT Meedoen aan milieu-acties by HBBKIJK HBB kijken

HBBKIJK

	Count	Nooit/ af en toe	Regelmatig/ altijd	Row Total
Row Pct				
Col Pct				
Tot Pct	1,00	2,00		
V25P2CAT				
1,00	8	41	49	
	16,3	83,7	92,5	
Nooit / af en toe	72,7	97,6		
	15,1	77,4		
2,00	3	1	4	
	75,0	25,0	7,5	
Regelmatig / vaak	27,3	2,4		
	5,7	1,9		
Column	11	42	53	
Total	20,8	79,2	100,0	

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	7,74058	1	,00540
Continuity Correction	4,58421	1	,03227
Likelihood Ratio	6,01990	1	,01415
Linear-by-Linear	7,59453	1	,00585
Association			
Fisher's Exact Test:			
One-Tail			,02479
Two-Tail			,02479

Minimum Expected Frequency - ,830
Cells with Expected Frequency < 5 - 2 of 4 (50,0%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,38216	,16226	-2,95337	,00474
Spearman Correlation	-,38216	,16226	-2,95337	,00474

Number of Missing Observations: 3

WAARDMET waardering van de methode by METHCAT categorie methode

WAARDMET	METHCAT				Row Total
	Count	Nieuwe	Oude	Overig	
	Row Pct	methode	methode		
	Col Pct	1,00	2,00	3,00	
Tot Pct					
1,00			9		9
			100,0		36,0
			64,3		
			36,0		
1,33			3	2	5
			60,0	40,0	20,0
			21,4	66,7	
			12,0	8,0	
1,67		1		1	2
		50,0		50,0	8,0
		12,5		33,3	
		4,0		4,0	
2,00		2	2		4
		50,0	50,0		16,0
		25,0	14,3		
		8,0	8,0		
2,33		4			4
		100,0			16,0
		50,0			
		16,0			
3,00		1			1
		100,0			4,0
		12,5			
		4,0			
Column		8	14	3	25
Total		32,0	56,0	12,0	100,0

Chi-Square	Value	DF	Significance
Pearson	27,21726	10	,00241
Likelihood Ratio	32,13956	10	,00038
Linear-by-Linear Association	9,68316	1	,00186

Minimum Expected Frequency - ,120
Cells with Expected Frequency < 5 - 17 of 18 (94,4%)

Statistic	Value	ASE1	Val/ASE0	Approximate Significance
Pearson's R	-,63519	,08961	-3,94411	,00065
Spearman Correlation	-,61990	,14165	-3,78874	,00095

Number of Missing Observations: 31

